

Essi Hirvikoski

MONIKULTTUURISET YSTÄVYYSSUHTEET/
SOSIAALISET VERKOSTOT – voiko porilaiseen tutustua?

Sosiaalialan koulutusohjelma
2015

MONIKULTTUURISET YSTÄVYSSUHTEET/SOSIAALISET VERKOSTOT – VOIKO PORILAISEEN TUTUSTUA?

Hirvikoski, Essi
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kesäkuu 2015
Ohjaaja: Rajaniemi, Kari
Sivumäärä: 45
Liitteet: 3

Asiasanat: monikulttuurisuus, kulttuuri, maahanmuuttaja, sosiaaliset verkostot

---

Opinnäytetyöni aiheena oli selvittää, mitkä ovat maahanmuuttajien sosiaalisia verkostoja Porissa ja miten ne muodostuvat yleisesti. Tarkoitukseni oli kartoittaa syntykö maahanmuuttajille ystävyys-suhteita esimerkiksi porilaisten kanssa ja mitkä tekijät ystävyys-suhteiden muodostumiseen vaikuttavat.

Tutkimuksen teoriaosuudessa käsitelin monikulttuurisuutta ja kulttuuria, tekijöitä, jotka osaltaan vaikuttavat ystävyys-suhteiden syntyyn. Aineistossa selvitän myös, mitä käsitteet maahanmuuttaja, maahanmuutto ja kotoutuminen tarkoittavat.

Opinnäytetyöni oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineiston tutkimukseeni suoritin tekemällä kuusi yksilöhaastattelua. Haastattelin kolmea Suomeen ulkomailta muuttanutta henkilöä, kahta suomalaista, jotka työskentelivät tai tekivät vapaaehtoistyötä maahanmuuttajien parissa sekä yhtä Suomeen monien ulkomailta asuttujen vuosien jälkeen muuttanutta paluumuuttajaa. Haastateltavat sain tutkimukseeni joko Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry:n tai Satakunnan ammattikorkeakoulun kautta.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot muodostuvat muun muassa perheen tai suomalaisen kumppanin kautta. Sosiaalisia verkostoja suomalaisten kanssa muodostetaan työpaikan tai opiskelujen avulla. Tutkimuksesta selvisi, että erilaisten yhdistysten rooli ystävyys-suhteiden muodostumisessa on merkittävä.

Tutkimuksesta kävi ilmi se, että kielimuuri koetaan usein haasteeksi, jotta sosiaalisia verkostoja muodostuisi suomalaisten kanssa. Ystävyys-suhteet koettiin erityisen tärkeiksi kotoutumisen ja kulttuuriin sopeutumisen kannalta. Vaikka porilaisiin tutustuminen saatettiin kokea vaikeaksi, tutkimustuloksista kävi kuitenkin ilmi, että porilaiset koettiin avoimina ja kiinnostuneina solmimaan ystävyys-suhteita ulkomailta muuttaneiden kanssa.

MULTICULTURAL FRIENDSHIPS/SOCIAL NETWORKS - IS IT POSSIBLE TO MAKE FRIENDS WITH LOCALS IN PORI

Hirvikoski, Essi
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
June 2015
Supervisor: Rajaniemi, Kari
Number of pages: 45
Appendices: 3

Key words: multiculturalism, culture, immigrants, social networks

---

The purpose of this thesis was to find out what kind of social networks immigrants have in Pori and how they are formed in general. The aim was to find out whether friendships are formed with locals in Pori. Another aim was to chart the factors which affect the formation of friendships.

The theoretical part of the thesis discusses multiculturalism, culture and the factors which enhance formation of friendships. In addition, important concepts in the theory include the following: immigrant, immigration and integration. As a result, they are also discussed and defined in the theoretical part.

The thesis is a qualitative study. The data were collected with six individual interviews. I interviewed three immigrants, two Finns who either worked with or did voluntary work with immigrants and one Finnish return migrant who had returned to Finland after several years abroad. The interviewees were suggested by the Multicultural Society in Pori or by Satakunta University of Applied Sciences.

The results show that the immigrants' social networks are formed, for example through the family or through their Finnish spouse. In addition, social networks were created in workplaces or through studies. The results show that the role of different kinds of societies is significant in creating social networks.

Language was often experienced as a challenge or barrier in creating social networks with Finns. Yet, friendships were considered extremely important in terms of integration and cultural adaptation. Immigrants felt that it is difficult to get to know locals in Pori. In their opinion, locals are, however, open and interested in making friends with foreigners.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	MONIKULTTUURISUUS	7
	2.1 Mitä monikulttuurisuus on?.....	7
	2.2 Monikulttuurisuuden syntyyn vaikuttavat tekijät.....	8
	2.3 Kulttuuri	8
	2.4 Kulttuurin ulottuvuudet	9
	2.4.1 Maailmankatsomus	10
	2.4.2 Individualistinen ja kollektiivinen kulttuuri	10
	2.4.3 Valtasuhteet ja aikakäsitys.....	11
	2.5 Viestintä ja kommunikointi	12
3	MAAHANMUUTTAJA JA MAAHANMUUTTO.....	13
	3.1 Maahanmuuttaja	13
	3.2 Maahanmuutto.....	14
	3.3 Kotoutuminen ja kotouttaminen.....	15
	3.4 Laki kotoutumisen edistämisestä	15
	3.5 Kotoutumista edistävät organisaatiot	16
	3.6 Akkulturaatio.....	16
4	SOSIAALISET VERKOSTOT JA YSTÄVYYSSUHTEET	19
	4.1 Erik Allardtin hyvinvointiteoria	19
	4.2 Sosiaalisuuden määritelmä ja sosiaalinen vuorovaikutus	20
	4.3 Sosiaalisten verkostojen muodostuminen	20
	4.4 Ystävyysuhteet	21
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	22
	5.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus	22
	5.2 Tutkimusmenetelmä	22
	5.3 Haastateltavien valinta	23
	5.4 Opinnäytetyön toteutus ja kulku.....	24
	5.5 Aineiston analysointi	25
	5.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	26
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	27
	6.1 Maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot.....	27
	6.2 Ystävyysuhteiden muodostuminen suhteessa suomalaisiin ja muihin maahanmuuttajiin	30
	6.3 Ystävyysuhteiden muodostumiseen vaikuttavat tekijät maahanmuuttajien ja suomalaisten välillä	31
	6.4 Ystävyysuhteiden muodostumisen haasteet.....	33

6.5 Ystävyssuhteiden muodostumisen positiiviset puolet.....	36
6.6 Muita huomioita haastatteluista.....	37
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	39
LÄHTEET.....	43

LIITTEET

Liite 1: Kysymykset maahanmuuttajille suomeksi

Liite 2: Kysymykset maahanmuuttajille englanniksi

Liite 3: Kysymykset suomalaisille haastateltaville

1 JOHDANTO

”Oma kulttuuri on kuin tulikuumaa vettä, ettei sitä pysty juomaan. Vieras kulttuuri on liian kylmää juotavaksi. Kun ne sekoittaa toisiinsa, juoma maistuu sopivan viileältä.”(erään maahanmuuttajan vertauskuva monikulttuurisuudesta MoniNet www-sivuilta 2015).

Monikulttuurisuus- sanana tuo varmasti jokaiselle jotain mielikuvia. Nykyisin kansainvälistyminen on päivän sana ja yhä ajankohtaisemmaksi voi tulla esimerkiksi muutto toiseen maahan työpaikan takia. Monikulttuurisuuden määrittelemisen on hankalaa, koska käsite muuttuu koko ajan. Monikulttuurisuuteen liittyy koko ihmisen persoonallisuus: minäkuva, tavat, ympäristö, historia, tunteet ja vuorovaikutustaidot. Työministeriön mukaan monikulttuurisuus on eri kulttuurien tasa-arvoista rinnakkaiseloä, joka syntyy kulttuurien kohtaamisesta ja molemminpuolisesta oppimisesta. (MoniNet www-sivut 2015.)

Valitsin tämän aiheen opinnäytetyöni aiheeksi, koska omissa opinnoissani raa- paistiin hiukan monikulttuurisuuden pintaa ja halusin tutkia aihetta lisää. Olen tehnyt myös yhden työharjoitteluistani ulkomailla, joten samalla voin liittää omaan opinnäytetyöhöni kokemuksiani siitä, millaista on olla maassa, josta ei itse ole kotoisin. Mitä ajatuksia se itsessä herättää, syntykö ystävyyssuhteita helposti vai jäävätkö ne pinnallisiksi.

Omassa opinnäytetyössäni käsittelen ensin opinnäytetyöni teoriaosuutta: mitä on monikulttuurisuus tai kotoutuminen esimerkiksi. Pohdin myös yleisesti sosiaalisten verkostojen muodostumista ja sitä, miten esimerkiksi eri kulttuurit vaikuttavat monikulttuurisista taustoista tulevilla henkilöillä sosiaalisten verkostojen muodostumisessa. Käyn opinnäytetyön teoriaosuudessa hieman läpi myös, mitkä tekijät edistävät kulttuurien välistä viestintää ja mikä merkitys on esimerkiksi sosiaalisella vuorovaikutuksella.

Seuraavaksi opinnäytetyössäni käsittelen omaa opinnäytetyöprosessiani, miten olen toteuttanut tutkimukseni käytännössä sekä sen tarkoitusta ja tavoitteita.

Opinnäytetyön lopussa pohdin ja liitän saamiani tuloksia teoriaan. Tuloksista riippumatta voin pohtia sitä, onko ystävyysuhteita muodostunut ja jos ei, niin mikä siihen voi olla syynä ja miten ystävyysuhteiden muodostumista voitaisiin parantaa.

2 MONIKULTTUURISUUS

2.1 Mitä monikulttuurisuus on?

Yksi opinnäytetyöni keskeisimmistä käsitteistä on monikulttuurisuus ja miten se ilmenee esimerkiksi Porissa ja Suomessa yleisesti.

Monikulttuurisuus näkyy yhä enemmän päivittäisessä arjessa. Ihmiset ovat kiinnostuneita monikulttuurisuudesta sekä kaipaavat tietoa ja ymmärrystä siitä, miten esimerkiksi monikulttuurisia haasteita tai ongelmia voidaan ratkaista. Suomalaisilla on kiinnostusta tarjota ulkomailta tuleville mahdollisimman hyvä vastaanotto, niin että kyseiset henkilöt tunsivat olonsa mahdollisimman kotoisaksi. Myös eri alojen työntekijät kuten opettajat ja päiväkotien henkilökunta sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset kohtaavat työelämässä käytännön haasteita liittyen monikulttuurisuuteen. Monikulttuurisuus on yhä näkyvämmässä roolissa eri tutkimuksissa ja eri alojen opinnoissa. (Rastas, Huttunen & Löytty 2005, 8.)

Monikulttuurisuus syntyy eri kulttuurien välisestä viestinnästä ja vuorovaikutuksesta. (Ihalainen & Kerttunen 2013, 89). Monikulttuurisuudella tarkoitetaan kulttuuripiirteiltään eroavia ryhmittymiä, jotka kuitenkin elävät yhdessä samanaikaisesti. Se on monimuotoisiin identiteetteihin perustuva yhteiskuntamuoto. Samassa yhteisössä elää kerrallaan monista eri kulttuureista tulevia ihmisiä, jotka kuitenkin säilyttävät omat ominaispiirteensä ja hyväksyvät sen, että muut ryhmän jäsenet tekevät samoin. (Edupoli [www-sivut](http://www.edupoli.fi) 2015.)

Lisäksi monikulttuurisuuden ymmärretään tarkoittavan yhteiskuntaa, jossa julkiset ja yksityiset teemat edustavat erilaisia kulttuurisia tapoja ja piirteitä. Julkisella alueella vallitsee yleinen ja kaikille yhteiskunnan jäsenille yhteinen arvomaailma. Yksityisellä alueella on kuitenkin muodostunut kulttuurisesti erilaisia ryhmiä ja käytäntöjä. Samaan aikaan taustalla vaikuttaa tasa-arvon ihanne, johon jokaisen ryhmän jäsenen tulisi pyrkiä. (Edupoli www-sivut 2015.)

Suomen partiolaiset - sivusto määrittelee monikulttuurisuuden eri kieli- ja kulttuuritaustoja edustavien ryhmien tasa-arvoiseksi ja vastavuoroiseksi rinnakkaiseloksi. Monikulttuurisuus on myös erilaisuutta: ihmiset edustavat eri kulttuuria, kansallisuutta, maantieteellistä aluetta, uskontoa sekä sosioekonomista taustaa. (Suomen partiolaiset www-sivut 2015.)

2.2 Monikulttuurisuuden syntyyn vaikuttavat tekijät

Yksi monikulttuurisuuden syntyyn vaikuttavista tekijöistä on matkustamisen ja turismin lisääntyminen. Ihmiset matkustavat yhä enemmän ja tällöin tutustuvat eri kulttuureihin. Pysyvämpi muutto eri maihin on kasvanut, Suomesta muutetaan enemmän ulkomaille sekä Suomeen muutetaan ulkomailta. Maahanmuuttajataustaisista ihmisistä on tullut pysyvä osa suomalaista kulttuuria kahden vuosikymmenen aikana. Media vaikuttaa myös monikulttuurisuuden syntyyn, se on lisännyt tietoa, näkemyksiä ja vaikutelmia toisista kulttuureista. (Ihalainen & Kettunen 2013, 89.)

2.3 Kulttuuri

Monikulttuurisuudesta mainitessa liitetään siihen vahvasti myös kulttuuri. Kulttuuri voidaan määritellä esimerkiksi jonkin tietyn ryhmän käyttäytymismallina, jolloin ryhmän toiminta on yhtenäistä. Lisäksi kulttuuri nähdään sosialisatioprosessina, koska sen kautta opitaan samat normit, arvot ja käyttäytymismallit. Ihminen kasvaa kulttuurin jäseneksi ja tämän kautta oppii muun muassa erottamaan oikean ja väärän sekä omaksuu tietynlaisen maailmankäsityksen, joka juuri siinä yhteisössä vallitsee. (Räty 2002, 42–43.)

Kulttuuri näkyy arjessa, töissä sekä vapaa-ajalla. Se on elämäntapa, joka kuuluu tiettyyn yhteiskuntaan tai yhteisöön. Se muodostuu muun muassa erilaisista tiedoista, tavoista ja tottumuksista, joita yhteisöön kuuluva jäsen on omaksunut. (Alitolppa-Niitamo 1993, 19.) Osa kulttuuria on lisäksi ympäröivä yhteiskunta ja sen ympäristö. Ympäristö heijastaa käsityksemme kulttuurista ja sen luomista arvoista ja käsityksistä. (Räty 2002, 43.)

Koska kulttuuri on opittua, sitä ei välttämättä havaitse tai ajattele kuin vasta sitten, jos jokin poikkeaa totutusta viitekehystä. Yksilöillä on erilaiset elämäkokemukset, joiden avulla he muodostavat oman maailmankäsityksensä. Lisäksi yksilöt kokevat oman kulttuurinäkemysensä eri tavoin. Esimerkiksi suomalaisuuden yksilöt kokevat eri tavoin. Yksi pitää tärkeänä kulttuurisena piirteenä hiljaisuutta, toinen arvostaa taas suomen kieltä ja kolmannelle tärkeää on yhteiskunnan järjestyks ja sosiaalinen turvallisuus. Hofstede (1992) toteaaakin, että kulttuurin ja ihmisen minäkäsitykseen vaikuttavat muun muassa kansallisuus, alueellinen ja etninen taso, sukupuoli sekä sukupolvi, sosiaaliluokka ja ammatti. Myös työyhteisö, perheyhteisö, harrastukset ja muut lähiyhteisöt ovat ratkaisevassa roolissa kulttuurin muodostumisessa. (Räty 2002, 43–44.)

2.4 Kulttuurin ulottuvuudet

Vaikka kulttuurit voidaankin yleisesti jakaa tiettyihin kulttuurimalleihin (esimerkiksi voidaan puhua ”afrikkalaisesta” tai ”aasialaisesta” kulttuurista), kulttuurit vaihtelevat eri kansojen sisällä. (Räty 2002, 54.) Geert Hofsteden (1992) tutkimusten mukaan kulttuuri voidaan jakaa neljään erilaiseen ulottuvuuteen, joiden suhteen kulttuurit vaihtelevat: individuaalisuus/kollektiivisuus, valtaetäisyys sekä maskuliinisuus/feminiinisyys. Derald Wing Sue ja David Sue (1992) ovat tuoneet lisäksi vielä esille maailmankatsomuksen merkitystä. Aikakäsitysten erilaisuus voidaan vielä mainita, kun kulttuureja verrataan toisiinsa. (Räty 2002, 54–55.)

2.4.1 Maailmankatsomus

Sue & Sue (1999) määrittelevät maailmankatsomuksen ihmisen omaksi kokemukseksi siitä, millainen maailma on ja millainen hänen roolinsa ympäröivässä maailmassa on. Maailmankatsomus jaetaan vielä sisäisen ja ulkoisen kontrollin maailmankatsomukseen. Sisäisen kontrollin maailmankatsomus määritetään ihmisen omaksi vastuuksi elämästään, ihminen on elämässään oman onnensa seppä. Hän vastaa kohtalostaan ja teoistaan. Yritteliäisyys ja aktiivisuus ovat merkittävässä roolissa sisäisen kontrollin maailmankatsomuksessa. Ulkoisen kontrollin maailmankatsomuksessa ihmiselle tapahtuu asioita hänen tahdostaan riippumatta. Sattuma tai jokin ulkoinen voima, esimerkiksi luonto, sanelee hänen kohtalonsa. (Räty 2002, 55.)

2.4.2 Individualistinen ja kollektiivinen kulttuuri

Kulttuurierojen suurin jako tapahtuu kahden vaikuttajan kesken: jaetaanko kulttuuri yksilökeskeiseen eli individuaaliseen kulttuuriin vai yhteisöllisyyttä korostavaan eli kollektiiviseen kulttuuriin. Jako kollektiiviseen ja individuaaliseen kulttuuriin määritellään siten, millainen yksilön suhde perheeseensä, sukuunsa ja lähiyhteisöönsä on. Yksilökeskeisimmiksi kulttuureiksi mainitaan teollistuneet, erityisesti protestanttiset länsimaat. Kulttuureista suurin osa on yhteisöllisiä, mutta niihinkin on vaikuttanut muun muassa nopea talouskasvu: esimerkiksi Aasian maissa yhteisöllisyys ja yksilöllisyys ovat nykyisin ristiriidassa keskenään. (Räty 2002, 57–58.)

Individuaalisessa kulttuurissa yksilö määritetään omaksi persoonakseen, jolla on omat tarpeensa ja mielipiteensä. Yksilö päättää omasta elämästään ja kantaa itse vastuunsa omista päätöksistään elämässä. Perhesuhteet individuaalisessa kulttuurissa eivät ole niin vahvat ja ne saattavat käsittää vain vähäisen määrän perheenjäseniä. Kollektiivisessa kulttuurissa yhteisöön kuuluminen on olennaista. Yksilö tuntee olevansa ryhmän jäsen ja ottaa kaikissa toiminnoissaan muut ryhmän jäsenet huomioon. Perheellä on suuri merkitys yhteisöllisyyttä korostavassa kulttuurissa ja yhteisön jäsenillä on tärkeää pitää yllä perheen kunniaa ja mainetta. (Räty 2002, 58.)

Kollektiivisen ja individuaalisen kulttuurin erot saattavat näkyä esimerkiksi lasten kasvatuksessa ja perheen määrittelyssä. Individuaalisessa kulttuurissa perheellä tarkoitetaan ydinperhettä, joka saattaa muuttua useasti muotoaan yksilön elämän aikana. Ydinperhe on myös kiinteästi taloudellinen ja toiminnallinen yksikkö. Aviopuolison valinta on yksilölle hyvin henkilökohtainen ja avioliitto solmitaan rakkaudesta. Kollektiivisessa kulttuurissa avioliitto määritellään perheiden väliseksi sopimukseksi. (Räty 2002, 59.)

Yhteisöllisessä kulttuurissa perheeksi määritellään useampi sukupolvi. Lähiyhteisö perheen rinnalla on tärkeässä osassa. Yksilöllisyyttä korostavassa kulttuurissa lapsi kasvatetaan korostaen itsenäisyyden merkitystä. Itsenäiseksi ihmiseksi kasvaminen on yksi kasvatuksen tavoitteista. Yhteisöllisyyttä korostavassa kulttuurissa taas aikuinen kontrolloi lapsen tekoja ja toimintoja. Lapsen ei odoteta ottavan vastuuta omasta käytöksestään vaan väärän tekeminen osoitetaan esimerkiksi pienellä rangaistuksella. Lapsi pyritään kasvattamaan ryhmän jäseneksi. (Räty 2002, 59.) Esimerkiksi suomalaisessa kulttuurissa yksityisyyttä kunnioitetaan ja oletetaan, että yksilö haluaa tehdä päätöksensä itse. Koetaan, että yhteisön jäsenet huolehtivat omasta itsestään ja päätöksistään. Tämä voi olla jollekin esimerkiksi yhteisöllisyyttä enemmän korostavasta kulttuurista tulevalle haasteellista. (Räty 2002, 49–60.)

2.4.3 Valtasuhteet ja aikakäsitys

Kulttuurierot näkyvät erilaisten valtasuhteiden sekä ajankäsityksen kautta. Eri kulttuureilla suhtautumistavat valtaan ovat erilaiset. Valta saattaa perustua muun muassa ikään, varallisuuteen, koulutukseen tai yhteiskuntaan. Valtarakenteiden erot voivat aiheuttaa haasteita arjessa. Yhä enemmän monikulttuuriseksi muuttuvassa yhteiskunnassa perheen ja yhteisön kasvatuskäsitteet voivat erota. Esimerkiksi koulussa selkeään auktoriteettiin tottunut opiskelija voikin hämmentyä toverillisesti jutustelevaa opettajaa eikä välttämättä ymmärrä, että häntä on kuitenkin toteltava. (Räty 2002, 61–62.)

Lisäksi ajankäsitys tuo haasteita monikulttuuristuvammassa yhteiskunnassa. Ajankäsitys länsimaissa on suunnitelmallista ja se pohjautuu lineaariseen aikakä-

sitykseen eli aikaa ”kuluu” koko ajan. Tällöin esimerkiksi täsmällisyys on suotavaa arjessa. Täysin päinvastainen ajankäsitys on syklinen ajankäsitys, joka vetoaa ajan jatkuvaan uusiutumiseen. Syklisessä ajankäsityksessä esimerkiksi myöhästymistä ei pidetä niin loukkaavana tai epäkohteliaana. (Räty 2002, 64.)

2.5 Viestintä ja kommunikointi

Yhä monikulttuurisemmassa ympäristössä kulttuurien välinen viestintä ja kommunikointi vaativat vastaanottajiltaan ymmärrystä, koska eri kulttuureissa on erilaisia merkityksiä ilmaisuille ja sanoille. Aina ei viestitä vain sanoin vaan ilmein ja elein. Ilmeet ja eleet voivat taas vaihdella kulttuurista toiseen. Sanojen merkitys voi myös vaihdella kulttuurien välillä. Esimerkiksi suomalaisessa kulttuurissa viestintä on lyhyttä ja asiaan mennään suoraan kiertelemättä. Toisessa kulttuurissa taas voi olla epäkohteliaastakin, ennen varsinaista asiaa, olla kysymättä ensin esimerkiksi kuulumisia. Suomessa puhutaan asioista ”niiden oikeilla nimillä” ja kier-toilmaisuja käytetään vähän. Tämä voi osaltaan tuoda myös haasteen kommunikaatiolle, jos keskustelukumppani tulee kulttuurista, jossa käytetään enemmän epäsuoraa viestintää. (Räty 2002, 66–67.)

Kulttuurien välisessä kommunikoinnissa esteenä voi olla hermostuneisuus ja jännitys. Ei välttämättä tiedetä, kuinka tulisi käyttäytyä ja mitä odotuksia tilanne vaatii. Toinen este vuorovaikutukselle saattaa olla, että oletetaan samanlaisuutta erilaisuuden sijaan. Jokin toimintatapa ja käytös voivatkin olla erilaisia jossakin toisessa kulttuurissa ja kun oletetaan, että kaikki käyttäytyvät samalla tavoin, erehdyksiä voi tapahtua. Kolmas este vuorovaikutukselle voi olla etnosentrismi eli halu nähdä vain oma kulttuuri siinä oikeana käyttäytymismallina. (Jandt 2010, 82–84.)

Monikulttuurisessa vuorovaikutuksessa olisi siis tärkeää juuri halu ymmärtää ja tulla ymmärretyksi. (Räty 2002, 69). Myös Alitolppa-Niitamo (1993, 155) toteaa, että kulttuurien välisen kommunikaation ”*voi ymmärtää vain herkkyyden, avoimuuden ja rehellisen ja vilpittömän yrityksen ja opettelun kautta.*” Sosiaalisten verkostojen muodostumisen kannalta tulisi ymmärtää, että kulttuureissa on eroja ja väärinymmärryksiä tapahtuu. Mutta esimerkiksi pienellä eleellä tai sanalla voi

saada yhteyden toiseen – ja tämä voi olla alku vuorovaikutukselle ja ystävyyssuhteen muodostumiselle.

3 MAAHANMUUTTAJA JA MAAHANMUUTTO

3.1 Maahanmuuttaja

Ulkomaalaiseksi kutsutaan henkilöä, joka on muuttanut Suomeen, mutta hän ei ole Suomen kansalainen. Tilapäisesti oleskelevat turistit sekä ulkomaiset opiskelijat määritellään ulkomaalaisiksi. Ulkomaalaisväestön kasvaessa Suomessa on heitä varten tarvittu sana, joka kuvaa ulkomailta muuttanutta henkilöä. Vakiintuneeksi sanaksi on otettu käyttöön käsite maahanmuuttaja. (Räty 2002, 11.)

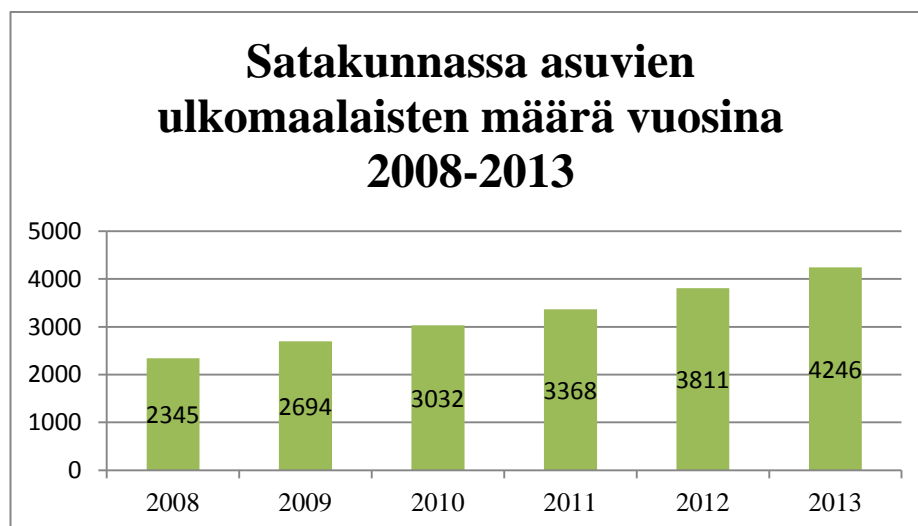
Väestöliitto määrittelee maahanmuuttajan Suomeen muuttaneeksi ulkomaan kansalaiseksi, joka aikoo asua maassa pidempään. Tähän käsitteeseen on koottu kaikki kuvaamaan maahan muuttaneita kuten pakolaisia, turvapaikanhakijoita, siirto-työläisiä ja paluumuuttajia. Pakolaisella tarkoitetaan YK:n pakolaissopimuksen mukaan henkilöä, joka voi pelätä omassa maassaan esimerkiksi vainotuksi tuleamista. Kiintiöpakolaiseksi kutsutaan taas henkilöä, jolla on YK:n myöntämä pakolaisen asema ja hän kuuluu maan vastaanottamaan pakolaiskiintiöön. (Väestöliiton www-sivut 2015.)

YK:n pakolaissopimuksella tarkoitetaan Geneven yleissopimusta vuodelta 1951 ja sitä täydentävää pöytäkirjaa vuodelta 1968. Tämä sopimus pitää sisällään sopijavaltioiden kesken sitoumuksen olla karkottamatta maansa alueella laillisesti olevaa pakolaista, eikä valtio voi sopimuksen mukaan palauttaa turvapaikanhakijaa sellaiselle alueelle, missä hän voi kohdata vainoa. Turvapaikanhakija on siis tullut hakemaan valtiolta turvaa alueelta, jossa hän voi tulla vainotuksi. Hänet määritellään varsinaisesti pakolaiseksi, kun hänen hakemuksensa on käsitelty ja hän on saanut oleskeluluvan. (Räty 2002, 11–12.)

Siirtotyöläisellä tarkoitetaan henkilöä, joka joutuu väliaikaisesti muuttamaan maahan työn takia. Paluumuuttaja määritellään henkilöksi, jolla on suomalaiset sukujuuret ja on nyt muuttamassa takaisin kotimaahansa. (Väestöliiton www-sivut 2015.)

3.2 Maahanmuutto

Suomessa asui vuoden 2012 lopussa 195 511 ulkomaalaista. (Sisäministeriön www-sivut 2015). Väestörekisterikeskuksen mukaan Satakunnassa pysyvästi asuvia ulkomaalaisia vuonna 2013 oli 4246 henkeä (Kuvio 1) ja Porissa heitä oli vuoden 2013 loppuun mennessä 1575. (Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen www-sivut 2015).

Kuvio 1. Satakunnassa asuvien ulkomaalaisten määrä vuosina 2008–2013. (Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen www-sivut 2015, lähteenä Väestörekisterikeskus.)

Maahanmuuttajien määrä on kasvanut tasaisesti 2000-luvulla. Suurimmat ryhmät ulkomaan kansalaisista Suomessa muodostuvat Venäjältä ja Virosta. Näiden kahden maan väestöt muodostavat suurimmat vieraskieliset ryhmät. (Väestöliiton www-sivut 2015.)

Maahanmuuttoa tapahtuu niin vapaaehtoisesti töiden tai opiskelujen kautta, osa muuttajista joutuu lähtemään pakon edessä kotimaastaan. (Miettunen 2015, 18). Väestöliiton mukaan yleisin maahanmuuton syy on EU-perusteinen maahanmuutto. Vapaa liikkuvuus Euroopan alueella takaa sen, että Suomeen on mahdollista muuttaa niin työn, opiskelun tai perhesuhteiden vuoksi. Toiseksi yleisin maahanmuutto tapahtuu perhesuhteiden takia. Seuraavaksi yleisemmin Suomeen muutetaan opiskelujen ja työpaikan vuoksi. (Väestöliiton www-sivut 2015.)

3.3 Kotoutuminen ja kotouttaminen

Kotoutuminen määritetään maahanmuuttajan yksilölliseksi kehittymisen tavoitteeksi osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan kuitenkin säilyttäen jokapäiväisessä elämässään jonkin verran omaa kieltään ja kulttuuriaan. Kotouttamisella puolestaan tarkoitetaan eri viranomaisten järjestämiä tukitoimia kotoutumisen edistämiseksi. (Uusikylä, Tuominen, Reuter & Mäkinen 2005, 14.) Sisäministeriö määrittää kotoutumisen tapahtumaksi, jolloin maahanmuuttaja sopeutuu suomalaiseen kulttuuriin sekä tutustuu suomalaisiin toimintatapoihin. (Sisäministeriön www-sivut 2015).

Kotouttamisen alussa maahanmuuttajille tehdään selkeä suunnitelma kotouttamistoimenpiteistä ja – palveluista, jotka maahanmuuttajille kuuluvat. Maahanmuuttajalle tehdään alkukartoitus, jossa selvitetään muun muassa maahanmuuttajan tuen tarvetta ja kielitaitoa. Alkukartoituksen jälkeen määritetään, mitä palveluja maahanmuuttaja tarvitsee. (Kotouttaminen www-sivut 2015.)

3.4 Laki kotoutumisen edistämisestä

Kotouttamisprosessia varten on säädetty Laki kotoutumisen edistämisestä. Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista, niin että maahanmuuttajalla on mahdollisuus osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 1 §.)

Lain tarkoitus maahanmuuttajalle on kotouttamista edistävien toimenpiteiden järjestäminen. Laki takaa muun muassa sen, että maahanmuuttajalle annetaan perustietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan uudessa kotimaassa sekä mitkä ovat hänen oikeuksiaan maahanmuuttajana. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010; 6 §, 7 §.)

Lisäksi laissa määritetään kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston roolit. Laissa on todettu, mitkä tehtävät kuuluvat ministeriöille, elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukselle ja aluehallintovirastolle maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisessä. (Kotouttaminen [www-sivut 2015](#).)

3.5 Kotoutumista edistävät organisaatiot

Kunnat ja työ – ja elinkeinotoimistot ovat pääasiassa vastuussa juuri kotouttamistoimenpiteistä. Lisäksi näiden apuna ja maahanmuuttajien kotoutumista edistävänä täydentäjänä toimii kolmas sektori. (Kotouttaminen [www-sivut 2015](#).) Kolmannella sektorilla tarkoitetaan palveluja, jotka koostuvat esimerkiksi eri yhdistyksistä ja järjestöistä. Näitä ovat muun muassa Suomen Punainen Risti (SPR), Väestöliitto ja Suomen pakolaisapu ry. Lisäksi esimerkiksi SPR:n järjestämä ystävätoiminta voi olla keino kotoutumiseen ja sosiaalisten verkostojen muodostumiseen. (Pöyhönen, Tarnanen, Vehviläinen, Virtanen & Pihlaja 2010, 35–37.) Eri paikkakunnilla olevat kansainväliset kohtauspaikat ja monikulttuurisuuskeskukset auttavat maahanmuuttajia kotoutumisessa Suomeen. Ne ovat paikka, jossa suomalaiset ja maahanmuuttajat voivat tavata toisensa. (Räty 2002, 153.)

3.6 Akkulturaatio

Akkulturaatiolla tarkoitetaan kulttuuriin sopeutumista. Se alkaa, kun ryhmät, joilla on erilainen kulttuuritausta, ovat kontaktissa toistensa kanssa jatkuvasti. Sen seurauksena molemmissa tai toisessa kulttuurissa tapahtuu muutoksia.

Akkulturaatiossa sopeutuminen alkaa, kun maahanmuuttaja sopeutuu uuteen yhteiskuntaan. Maahanmuuttaja oppii jonkin verran uuden kotimaansa kieltä selviytyäkseen arkipäivän rutiineista ja haasteista. (Alitolppa-Niitamo 1993, 29.) Akkulturaatio nähdään tilana tai prosessina. Sekä Wardin (1996) että Berryn (1997) tutkimusten mukaan ajan kuluessa maahanmuuttajan tunteissa, asenteissa, arvoissa ja käyttäytymisessä nähdään muutos, kun hän on kontaktissa toisesta kulttuurista tulevan henkilön kanssa. Akkulturaatioprosessissa on otettava huomioon sitä edeltävät, välittävät ja muokkaavat tekijät sekä mitä prosessista seuraa. Ward (1996) on todennut lisäksi, että akkulturaatio on tila, jossa mitataan muun muassa yksilön käyttäytymistä ja tunteita. (Liebkind 2006, 13–14.)

Akkulturaatio- prosessia tulee tarkastella kahden näkemyksen kautta:

1. Millaisena maahanmuuttaja kokee ja näkee oman asemansa yhteiskunnassa: mitkä ovat hänen tarpeensa ja mahdollisuutensa, miten hän haluaa omaksua valtakulttuurin?
2. Miten valtakulttuuri tukee maahanmuuttajan kotoutumista: miten ympäröivä yhteisö olettaa maahanmuuttajan käyttäytyvän ja mitä tarkoitetaan ympäristöön sopeutumisella?

Nämä näkökulmat antavat viitteitä siitä, millainen esimerkiksi yksilön ja yhteiskunnan suhde on akkulturaatioprosessissa. (Räty 2002, 124–125.)

Yksi tapa kuvata yhteiskunnan ja vähemmistökulttuurin suhdetta on John Berryn nelikenttäteoria (Kuvio 2). Tämä näkemys määrittää integraation eli sopeutumisen akkulturaatioteorian kautta. Berryn nelikenttäteoria kuvaa, mitä eri mahdollisuuksia akkulturaatiolla on. Berry määrittä tssä taulukossa ristiintaulukoinnin avulla vähemmistöryhmän oman kulttuurin identiteetin tärkeyden sekä suhteiden ylläpidon tärkeyden suhteessa valtakulttuuriin ja alakulttuureihin. (Räty 2002, 124–125.) Berry (1997) toteaa, että asenteet akkulturaatiossa perustuvat maahanmuuttajan kahteen peruskysymykseen antamaan vastaukseen, jotka koskevat yksilön oman etnisen tai kulttuurin identiteetin säilyttämistä ja kehittämistä (*”Ovatko oma etninen/kulttuuri-identiteettini ja – tapani arvokkaita ja pitäisikö ne säilyttää?”*)

ja onko toivottavaa, jos yhteiskunta ja ryhmät ottavat kontaktia yksilöön (*”Pitäisikö minun hakeutua myönteiseen vuorovaikutukseen valtaväestön kanssa ja osallistua yhteiskuntaelämään?”*) (Liebkind 2006, 19–20.)

	Tärkeää säilyttää oma identiteetti ja kulttuuri		
		Kyllä	Ei
Tärkeää ylläpitää eri etnisten ryhmien välisiä suhteita	Kyllä	Integraatio/ sopeutuminen	Assimilaatio/ sulautuminen
	Ei	Separaatio/ eristäytyminen	Marginaalisaatio/ syrjäytyminen

Kuvio 2. Berryn nelikenttäteoria. (Räty 2002, 125).

Berryn akkulturaatioteorian mukaan ihanne maahanmuuttajan sopeutumisessa yhteiskuntaan on *integraatio* eli tällöin maahanmuuttaja säilyttää oman kulttuurinsa ja pystyy samalla toimimaan uudessa kotimaassaan myös yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. Jos sopeutumista ei tapahdu eli maahanmuuttaja ei kykene luomaan suhdetta ja kontaktia yhteiskuntaan, tällöin kyseessä on *separaatio*. Separaatiossa maahanmuuttaja on kontaktissa vain oman etnisen ryhmän jäsenten kanssa eikä esimerkiksi aina opi uuden kotimaansa valtakieltä. (Räty 2002, 126.)

Assimilaatio- sanaa käytetään, kun maahanmuuttaja näkee ainoaksi vaihtoehdokseen sulautua ympäröivään kulttuuriin ja oppia valtakulttuurin kielen ja tavat mahdollisimman nopeasti. Maahanmuuttaja pyrkii toimimaan mahdollisimman paljon valtakulttuurin mukaan. Jos maahanmuuttaja, uudessa kotimaassaan asuessaan, ei pidä tärkeänä oman kulttuurinsa säilyttämistä, mutta ei saa yhteyttä valtakulttuuriin, on kyseessä käsite *marginalisoituminen*. Esimerkiksi nuoret maahanmuuttajat eivät välttämättä koe omaksuvansa vanhempiensa kulttuuria, mutta toisaalta eivät myöskään koe kuuluvansa valtakulttuurin jäseneksi. Marginalisoinnin vaarana on myös se, ettei uuden kotimaan kieltä opita kunnolla. (Räty 2002, 126–127.)

Searle & Ward (1990) ovat todenneet, että akkulturaation tapahtuessa ja siihen liittyvien muutosten kytkeytyessä sopeutumiseen, muutoksia tapahtuu kaikilla elämänosa-alueilla. Muutokset edellyttävät myös psykologista (emotionaalista) ja sosiokulttuurista (käyttäytymiseen liittyvää) sopeutumista. Ward (1990) on todennut myös, että onnistunut akkulturaatio merkitsee hyvää itsetuntoa, hyvää psyykkistä ja fyysistä terveyttä, yleistä tyytyväisyyttä elämää kohtaan ja hyvää suoriutumista työstä ja opiskeluista. (Mähönen & Jasinskaja-Lahti 2013, 254.)

4 SOSIAALISET VERKOSTOT JA YSTÄVYYSSUHTEET

4.1 Erik Allardtin hyvinvointiteoria

Yksi hyvinvoinnin ja elämänlaadun tekijöiksi määritellään olevan sosiaaliset verkostot ja perhesuhteet. (Ihalainen & Kerttunen 2013, 11). Jokainen tarvitsee varmasti vuorovaikutussuhteen elämässään oman hyvinvoinnin tueksi. Erik Allardt määrittelee hyvinvoinnin koostuvan kolmesta tekijästä: elintasosta (HAVING), yhteisyyssuhteista (LOVING) ja itsensä toteuttamisesta (BEING). (Ihalainen & Kettunen 2013, 10.)

Yksi näistä tekijöistä käsittelee yhteisyyssuhteita eli tarvetta kuulua johonkin ryhmään ja kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteenkuuluvuuden tunteeseen vaikuttavat esimerkiksi ystävyysuhteet ja sosiaaliset verkostot. Yhteisyystarpeissa olennaista ovat, että ne tarjoavat tietyn tunnesiteen. Vaikka sosiaalisten verkostojen kanssa ei oltaisi tekemisissä päivittäin, yksilölle riittää, että hänellä on kuitenkin mahdollisuus olla yhteydessä heihin. Kulttuuriin ja yhteisön jäsenyys kuuluvat tähän ryhmään, samoin sukulaissuhteet ja vanhat ystävyysuhteet. (Ihalainen & Kettunen 2013, 10.)

4.2 Sosiaalisuuden määritelmä ja sosiaalinen vuorovaikutus

Positiivisen psykologian tutkija Jane Dutton (2003) on todennut, että mikä vain sosiaalisen vuorovaikutuksen tilanne voi johtaa yksilöiden väliseen yhteyteen, joka on koko elämää ylläpitävä. Diener ja Seligman (2002) ovat määritelleet, että kun on tutkittu erittäin onnellisten ihmisten elämäntapaa, heitä yhdistävä tekijä on ollut laaja sosiaalinen verkosto (Terveyskirjaston www-sivut 2015.) Sosiaalisuus voidaan määrittää yhtenä temperamentin piirteenä, jolloin ihminen nauttii toisten seurasta, laittaa muiden seuran yksinolon edelle ja aktiivisesti hakeutuu muiden seuraan. Sosiaalisuus voidaan nähdä myös voimakkaana tarpeena kiinnittyä emotionaalisesti toisiin ihmisiin. Samalla suurin osa ihmisistä yrittää pitää yllä pitkäaikaisia, emotionaalisia ihmissuhteita ja sosiaalista verkostoa. (Nyyti ry:n www-sivut 2015.)

Sosiaalisella vuorovaikutuksella pyritään selittämään ihmisten keskinäistä suhdetta ajallisena prosessina. Arjessa vuorovaikutuksesta puhutaan esimerkiksi usein käsitteillä väittely tai keskustelu, tilanteen mukaan. Sosiaalista vuorovaikutusta tapahtuu yksilöiden kesken sekä ryhmässä tai joukossa. Se voidaan jakaa kahteen käsitteeseen: välittömään sosiaaliseen vuorovaikutukseen sekä välilliseen vuorovaikutukseen. Välitön sosiaalinen vuorovaikutus tapahtuu silloin, kun yksilöt ovat kuulo- ja näköetäisyydellä toisistaan. Välillinen keskustelu tapahtuu jonkin välineen avulla, esimerkiksi sähköpostin kautta. (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2000, 11–13.)

4.3 Sosiaalisten verkostojen muodostuminen

Sosiaalinen verkosto muodostuu yksilöstä itsestään sekä hänen suhteistaan toisiin ihmisiin. Sosiaaliseen verkostoon voivat kuuluvat esimerkiksi:

- perhe ja sukulaiset
- seurustelukumppani
- ystävät ja tuttavat

- harrastustoiminta
- opiskelu- ja työtoverit (Nyyti ry:n www-sivut 2015.)

Sosiaalinen verkosto mukautuu yksilön elämäntilanteen mukaan ja miten se vastaa aina tietyissä tilanteissa yksilön tarpeita parhaalla mahdollisella tavalla. Nuorilla sosiaalinen verkosto voi koostua harrastus – ja koulumaailmasta saaduista ystäväistä. Opiskeluympäristöstä siirryttäessä työ- ja perhe-elämään sosiaalinen verkosto voi lisääntyä työtovereilla tai perheillä, joilla on samanikäisiä lapsia ja kiinnostuksen kohteita. (Laine 2005, 146.)

4.5 Ystävyyssuhteet

Ihmisen koko psyykkistä hyvinvointia tukevat myönteiset ystävyys –ja ihmissuhteet. Ystävyyssuhteen onnistumiseen vaikuttavat odotukset omasta ja toisten käytöksestä. (Laine 2005, 140.)

Useimmilla ihmisillä on tarve toisen ihmisen kiintymykseen eli läheiseen ystävyysuhteeseen. Ystävyydellä tarkoitetaan perheen ulkopuolista suhdetta, joka on vastavuoroinen ja läheinen, emotionaalisesti tyydyttävä. Läheiseen ystävyysuhteeseen kuuluvan useita tunteita: kiintymys, yhteenkuuluvuus, samastuminen, rehellisyys ja luottamus. Läheisten ystävien lisäksi ihminen kaipaa myös läheisten muodostamaa sosiaalista verkostoa. Sosiaalisen verkostojen avulla hän voi kokea ryhmään kuulumista ja toisten hyväksyntää, tehdä sosiaalisia vertailuja ja saada virikkeitä ja uusia näkökulmia omaan arkeensa. Sosiaalinen verkosto antaa myös kahdenkeskisiä emotionaalisia suhteita sekä sosiaalisia suhteita useimpien ryhmän tai yhteisön jäsenten kanssa. (Laine 2005, 144.)

Ystävyyssuhteisiin kuuluvat juuri läheisyys, vastavuoroisuus ja samankaltaisuus. Läheisyyttä ovat henkilökohtaisten ajatusten tuntemus ja tieto siitä, millainen ystävä on persoonaltaan. Läheisessä ystävyyssuhteessa toiseen luotetaan ja koetaan, että toinen on hyväksytty juuri sellaisenaan kuin on. (Laine 2005, 145–146.)

Ystävyys edellyttää lisäksi kykyä ottaa huomioon toisen näkökantoja ja sitä, että pyritään vastaamaan tasaveroisesti molempien tarpeisiin esimerkiksi positiivisen palautteen kautta. Ystävyys-suhteita yhdistää lisäksi samankaltaisuus jotain tiettyä tekijää kohtaan, voidaan olla muun muassa kiinnostuneita samasta harrastuksesta. Myös asenteet ja samat arvot voivat yhdistää yksilöitä keskenään. (Laine 2005, 146–147.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, mitä on monikulttuurisuus ja millaisia sosiaalisia verkostoja sekä ystävyys-suhteita aikuisilla maahanmuuttajilla on. Tarkoitukseni oli selvittää, onko maahanmuuttajille syntynyt ystävyys-suhteita suomalaisten kanssa ja jos on, niin miten ja mitä kautta ystävyys-suhteet ovat syntyneet. Tutkimustehtävät, joihin pyrin opinnäytetyössäni vastaamaan, ovat:

1. Mitkä ovat maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot Porissa?
2. Onko ystävyys-suhteita muodostunut suomalaisten/porilaisten sekä maahanmuuttajien välillä?

5.2 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyöni oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2009, 164) määrittävät kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytettävien metodeja, jotka pyrkivät tuomaan tutkittavien näkökulmat ja ”äänen” kuuluviin. Näihin pyrin myös opinnäytetyössäni.

Tutkimusmenetelmänä käytin puolistrukturoitua haastattelua. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat samat kaikille haastateltavilla, mutta vastaukset

niihin ovat haastateltavan määriteltävissä. (Eskola & Suoranta 2003, 86.) Puolistrukturoidussa haastattelussa Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 47) mukaan ”haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia.”

Haastattelun etuna on, että se on hyvin joustava menetelmä ja siksi sopii erilaisiin tutkimuksen tarkoituksiin. Haastattelussa ollaan vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa ja annetaan hänen tuoda omia mielipiteitään ja itseään koskevia näkökulmia esille mahdollisimman vapaasti. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34–35.) Haastattelun etuna muihin tutkimusmenetelmiin on että, kun aineistoa kerätään, sitä voidaan säädellä tilanteen edellyttämällä tavalla. (Hirsjärvi ym. 2009, 205.)

Tutkimusmenetelmänä haastattelun haittana voidaan muun muassa kokea se, ettei aineiston analysoinnissa, tulkinnessa ja raportoinnissa ole välttämättä valmiita ”malleja”. Haastattelua käytettäessä saattaa tulla virhelähteitä, jotka voivat johtua niin haastattelijasta kuin haastateltavastakin (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35.)

Puolistrukturoidun haastattelumenetelmän valitsin siksi, että halusin tuoda haastateltavien ”ääntä” kuuluviin. Yksilöhaastattelun aikana oli hyvä myös välillä kysyä tarkentavia kysymyksiä, jos jokin vastaus tai sana jäi epäselväksi. Haastattelutilanne oli samalla jännittävä, mutta antoi myös hyvin vastauksia tutkimukseeni. Puolistrukturoidun haastattelun avulla minulla oli käytössäni kaikille samat kysymykset, mutta haastateltavat pystyivät itse vaikuttamaan vastauksiinsa ja kertomaan kokemuksistaan.

5.3 Haastateltavien valinta

Opinnäytetyöni tutkimusta varten tein yhteensä kuusi yksilöhaastattelua. Viisi haastateltavistani oli naisia ja yksi mies. Haastateltavat sain sekä Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry:ltä että Satakunnan ammattikorkeakoulusta. Kolme näistä haastateltavista oli ulkomailta Suomeen muuttaneita, joko opiskelijoita tai työssäkäyviä. He olivat asuneet Suomessa noin 1-4 vuotta. Yksi haastateltava oli paluumuuttaja: hän oli asunut ensin Suomessa, sitten muuttanut ulkomaille ja sitten taas muuttanut takaisin Suomeen. Hänen haastattelussa käytin samoja kysymyksiä kuin maahanmuuttajien, mutta muokkasin niitä hänen kokemusten mukaan. Kak-

si haastateltavaani oli suomalaisia, joista toinen työskenteli maahanmuuttajien parissa ja toinen vapaaehtoistyössä heidän kanssaan. Haastatteluja varten hain tutkimusluvut Satakunnan ammattikorkeakoulusta (koskien myös opiskelijoiden haastatteluja) sekä Satakunnan Monikulttuuriyhdistykseltä.

Ennen haastatteluja olin tehnyt noin kymmenen kysymystä valmiiksi maahanmuuttajille, jotka koskivat ystävyysuhteita, niin muiden maahanmuuttajien kuin suomalaistenkin kanssa. Yksilöhaastattelussa kysyin esimerkiksi, miten maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot ovat muodostuneet ja kuinka paljon heillä on ystävyysuhteita toisten maahanmuuttajien kanssa sekä kuinka paljon suomalaisten kanssa. Haastattelussa kysyin lisäksi, jos haastateltavilla olisi jotain neuvoja heille, jotka eivät olleet ystävyysuhteita onnistuneet luomaan (Liite 1 ja Liite 2). Kahdelle maahanmuuttajien kanssa työskentelevälle tai muuten maahanmuuttajista kokemusta olevalle henkilölle kirjoitin erikseen vielä kymmenen kysymystä, jotka koskivat maahanmuuttajien ystävyysuhteita ja esimerkiksi niiden muodostumisen helppoutta tai haasteita. (Liite 3).

5.4 Opinnäytetyön toteutus ja kulku

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi juuri monikulttuurisuuden ja maahanmuuttajat, koska tulevaisuudessa kokemusta monikulttuurisuudesta tarvitaan yhä enemmän. Opintoissani keskityttiin pintaraapaisun verran monikulttuurisuuteen, joten siksi halusin opiskella aiheesta lisää. Tein vuoden 2013 keväällä opintoihin kuuluvan työharjoittelun ulkomailla, joten tämä osaltaan innosti tutkimaan sosiaalisten verkostojen syntymistä. Opinnäytetyöstäni voivat hyötyä esimerkiksi maahanmuuttajat, jotka ovat kiinnostuneita muodostamaan lisää sosiaalisia verkostoja ja sosiaalialan ammattilaiset, jotka työskentelevät monikulttuurisuuden parissa. Samalla koen, että opinnäytetyöstä voivat yleisesti hyötyä he, jotka ovat kiinnostuneita esimerkiksi kulttuureista ja niiden eri piirteistä.

Marraskuussa 2012 kävin keskustelemassa opinnäytetyön aiheestani Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksessä. Joulukuussa 2012 esitin oman aiheeni aiheseminaarissa. Toimitin tarvittavat tutkimuslupahakemukset Satakunnan ammattikorkeakoululle sekä Satakunnan Monikulttuuriyhdistykselle. Kävin Satakunnan Moni-

kulttuuriyhdistyksen juhlatilaisuudessa kertomassa opinnäytetyöni aiheen. Touko-kuussa 2013 kirjoitin tutkimussuunnitelmani ja esitin sen suunnitteluseminaarissa.

Opinnäytetyöhöni kuuluvat haastattelut tein marras-joulukuussa 2013. Haastatteluihin pyrin luomaan rauhallisen tilan, jossa olisi helppo keskustella ja tuoda omia mielipiteitään julki. Pyrin painottamaan omaa vaitiolovelvollisuuttani haastatteluja tehdessä. Haastattelutiloina minulla oli käytössä tila Satakunnan ammattikorkeakoulusta, Satakunnan Monikulttuuriyhdistykseltä sekä oma kotini. Kahden haastateltavan kanssa sovimme, että he tulevat kotiini haastatteluun. Yhden haastatteluista tein Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen tiloissa ja kahdelle haastattelulle varasin tilat Satakunnan ammattikorkeakoulusta Tiilimäen kampukselta. Yhden haastattelun tein lisäksi haastateltavan omassa kodissa.

Haastattelujen jälkeen rajasin opinnäytetyön aiheeni sekä lainasin kirjastosta tarvittavan aineiston aihetta varten. Haastattelujen analysoinnin jälkeen kirjoitin ensin teoriaa ja sitten tulokset ja omat johtopäätökset tutkimuksen tuloksista.

5.5 Aineiston analysointi

Haastatteluista kaksi suoritin kokonaan englanniksi. Kolme haastatteluista tapahtui suomeksi. Yhdessä haastattelun kieli oli osaksi suomea ja osaksi englantia, riippuen siitä kummalla kielellä maahanmuuttajan oli vastaukset helpompi selittää. Haastattelut kestivät noin 30 minuutista 45 minuuttiin, yksi haastatteluista kesti noin 60 minuutin ajan. Haastateltaville olin tehnyt kymmenen kysymystä valmiiksi, joihin he saivat vastata mieleisellään tavalla. Haastattelun aikana kysyin myös tarkentavia kysymyksiä. Haastateltaville, jotka olivat muuttaneet Suomeen ulkomailta, oli varattuna eri kysymykset kuin suomalaisille, joilla oli kokemusta maahanmuuttajien parissa työskentelystä.

Haastattelut nauhoitin sekä nauhurilla että omalla puhelimella. Tämän jälkeen litteroin aineiston eli kirjoitin sen puhtaaksi paperille. Puhtaaksi kirjoittamisen jälkeen, poistin nauhoitukset. Aineiston analysointimenetelmänä käytin teemoittelua eli pyrin löytämään aineistosta esimerkiksi samana toistuvia sanontoja tai teemoja. Olin myös miettinyt jo valmiiksi mihin teemoihin haluaisin tutkimuksessani löy-

tää vastauksia, esimerkiksi miten maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot muodostuvat Porissa.

Aineiston käsittelyssä haasteeksi koin sen, kun kieltä vaihdetaan englannista suomeen, saattoi jokin sana tai sen merkitys jäädä epäselväksi. Kun käytin nauhuria haastatteluissa, se saattoi olla jo vähän kulunut ja jotkin sanat eivät tulleet tarpeeksi selkeinä. Kuunnellessa haastatteluja puhelimellani tätä ongelmaa ei ollut.

Aineiston käsittelyn hyviä puolia oli se, että sain hyvin materiaalia tulosten käsittelyyn. Haastattelussa pystyin esittämään aina tarkentavia kysymyksiä, jos jokin kysymys tai vastaus jäi epäselväksi.

5.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksissa aineiston luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat jonkin verran. Samalla yritetään välttää virheiden syntymistä. (Hirsjärvi, ym. 1997, 231.) Tutkimuksen luotettavuus riippuu lisäksi siitä, kuinka laadukasta haastatteluaineisto on. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 185).

Pyrin olemaan haastatteluissa objektiivinen ja välttämään johdattelevia kysymyksiä. Jos jokin sana tai näkemys jäi epäselväksi, kysyin haastateltavalta tarkentavan kysymyksen. Aineiston litteroinnin yritin tehdä mahdollisimman pian haastattelun jälkeen. Tosin välillä huomasin, että olisi kannattanut myös kirjoittaa, mitä ajatuksia haastattelusta oli herännyt ja millainen tilanne se oli ollut.

Haastattelun tulokset voivat olla riippuvaisia paikkakunnasta tai haastateltavien määrästä. Tein kuusi yksilöhaastattelua, joten jotta tuloksen voisi yleistää, pitäisi haastateltavia olla varmasti enemmän. Myös paikkakunta voi vaikuttaa: voi olla, että tulokset olisivat olleet erilaiset esimerkiksi Uudellamaalla.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Haastattelin opinnäytetyötäni varten kolmea maahanmuuttajaa sekä yhtä paluumuuttajaa, joka oli palannut Suomeen monen vuoden ulkomailla asumisen jälkeen. Haastattelin lisäksi kahta suomalaista, joilla oli kokemusta maahanmuuttajien parissa työskentelystä ja jotka osasivat kertoa omia kokemuksiaan ulkomailta Suomeen muuttaneiden ystävyysyhteisöjen muodostamisessa. Haastateltavat olivat kaikki aikuisia.

6.1 Maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot

Tutkimuksen yksi tarkoitus oli selvittää maahanmuuttajien sosiaalisia verkostoja yleisesti ja miten ne muodostuvat.

Haastatteluista kävi ilmi, että maahanmuuttajat ovat jonkin verran tekemisissä suomalaisten kanssa, esimerkiksi perheen kautta. Yhdellä maahanmuuttajalla oli esimerkiksi suomalainen kumppani, jota kautta hän oli pystynyt tutustumaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja suomalaisiin. Hän oli tutustunut suomalaisiin esimerkiksi ollessaan töistä kahvitaulla.

”Joo-o, kolme työkaveria. Naisia. Jaa, sitten poikaystävän ystäviä, joista tullut ystäviä.”

”Kahviaikana puhua jotain ja vapaa-aikana. Työn jälkeen joskus menen kolmen työkaverin luokse. Suomessa, jos joku kutsuu luokseen, merkitsee sitä että olet hänen ystävänsä.”

Sosiaaliset verkostot muodostuivat töiden ja opiskeluiden kautta, yksi haastateltavista kertoi, että on saanut ystäviä esimerkiksi, kun on opiskellut suomen kieltä. Perhe ja lapset mainittiin yhteiseksi tekijäksi sosiaalisten verkostojen muodostumisessa. Samoin kumppani tai puoliso auttoi kasvattamaan sosiaalista verkostoa.

”I have met someone who just graduated. He is American and my wife is friend of his wife. We socialized maybe once every six weeks, we go to each other's home... things like that...”

Haastateltavien lähipiiriin saattoi kuulua lisäksi samasta maasta Suomeen muuttaneita.

Kaksi haastateltavaa toi ilmi, että urheilun kautta on mahdollisuus muodostaa sosiaalisia verkostoja. Jos jotain samaa lajia, jota maahanmuuttaja harrasti myös entisessä kotimaassaan, harrastetaan myös Suomessa, voi tämä olla hyvä väylä sosiaalisten verkostojen muodostumiseen. Toinen haastateltavista mainitsi, että oli yhdessä opiskeluista saamansa tuttavansa kanssa sopinut aina tietyn ajan, jolloin kävisivät yhdessä juoksemassa. Tällä tavoin oli myös mahdollista solmia ystävyysuhteita.

Vastauksien mukaan myös yhteiskunnalla ja seurakunnalla sekä erilaisilla yhdistyksillä on tärkeä roolinsa prosessissa. Kun maahanmuuttaja muuttaa Suomeen, hänelle kerrotaan näistä verkostoitumismahdollisuuksista kotouttamisohjelman yhteydessä.

”Tärkeitä ovat työelämäkoulutukset (eli te-toimiston järjestämät työelämäkoulutukset). Näitä järjestetään maahanmuuttajille, jotka ovat työttömiä työnhakijoita. Siellä he saavat kontakteja toisiin maahanmuuttajiin. Tämä on tietysti ongelmallista, jos on työtä tekevä maahanmuuttaja tai esimerkiksi kotiäiti tai muuten työelämän ulkopuolella.”

”Nyt tällä hetkellä pääsee aika nopeasti näihin kotoutumiskoulutuksiin, TE-toimisto järjestää, siellä on intensiiviset koulutukset heti aluksi, joka päivä ja tehdään yhteisiä retkiä, missä he ovat tosi intensiivisesti toistensa kanssa. Se on hyvin tärkeää ja missä he saavat tavata toisia maahanmuuttajia.”

Lisäksi eri yhdistysten avulla saattaa löytää sosiaalisia kontakteja. Yksi haastateltava mainitsi, että oli käynyt Mannerheimin Lastensuojeluliiton kerhossa yhdessä lastensa kanssa ja tätä kautta oli löytänyt ystävyysuhteita. Haastatteluissa mainittiin myös erilaiset ystävyysseurat mahdollisina sosiaalisten verkostojen luomispaikkoina. Esimerkiksi Porissa näitä ystävyysseuroja on paljon (muun muassa Suomi-Unkari – seura, Suomi-Venäjä – seura). Haastateltavan vastauksen mukaan näissä seuroissa olisi paljon esimerkiksi ikääntyviä ja he kaipaisivat jäseniä, jotta toiminta jatkuisi.

Lähes kaikki maahanmuuttajataustaiset vastaajat olivat onnistuneet luomaan sosiaalisia verkostoja Suomessa ja olivat melko tyytyväisiä niiden laajuuteen. Vain yksi vastaaja sanoi, ettei sosiaalisia verkostoja ole muodostunut vielä niin paljoa Suomessa.

”Not many. It’s a little bit different than back home.”

Kohtaamispaikkana suomalaisten ja maahanmuuttajien välillä voi olla juuri esimerkiksi Satakunnan Monikulttuuriyhdistys, jonka avulla on mahdollista saada tietoa esimerkiksi erilaisista kulttuureista.

”Monikulttuuriyhdistys, aina arkisin avoinna yhdeksästä kuuteen, voi tulla vapaasti siihen aikaan, esimerkiksi kerhotoiminnat heillä on ihmisiä yhdistävinä tekijöinä: esimerkiksi maahanmuuttajat tuovat lapsia kerhoihin ja vanhemmat voivat jäädä keskustelemaan toistensa kanssa.”

Haastatteluissa mainittiin muun muassa Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen järjestämä Elävä kieli- ketju, jossa maahanmuuttaja ja suomalainen voivat kohdata. Tässä yhteistyössä kumpikin toimii opettajana toisilleen, vaikka pääpaino ehkä onkin siinä, että maahanmuuttaja ja suomalainen puhuvat suomea ja jos jotain lausutaan väärin, suomalainen korjaa. Elävä kieli – ketjun kautta maahanmuuttajat ovat saaneet mahdollisuuden tutustua suomalaiseen kulttuuriin ja tapoihin. Suomalainen haastateltava, joka työskenteli maahanmuuttajien parissa, kertoi että moni maahanmuuttaja oli saanut uusia ystäviä tämän toiminnon kautta.

”Elävä kieli – ketju on siinä mielessä onnistunut, mutta siinä ollaan suhteellisen tasa-arvoisessa asemassa: siinä keskustellaan ja suomalainen korjaa, jos maahanmuuttaja puhuu väärin, mutta siinä on kuitenkin tasa-arvoisempi suhde kuin että joku opettaa sulle suomea. Ja että ajatus siinä on, että keskustellaan ja annetaan aikaa – se on oikeastaan hedelmällinen alusta sille, että luodaan ystävyysuhteita-kin.”

6.2 Ystävyysuhteiden muodostuminen suhteessa suomalaisiin ja muihin maahanmuuttajiin

Haastatteluissani kysyin, miten vastaajat kokivat ystävyysuhteiden muodostumisen suomalaisten ja maahanmuuttajien välillä. Suomalaiset vastaajat kokivat maahanmuuttajan solmivan helpommin ystävyysuhteita toisten maahanmuuttajien kanssa. Toinen heistä kuvaili, että maahanmuuttajilla, hänen kokemustensa mukaan, ystävyysuhteita suomalaisiin oli hyvin vähän ja voisi olla enemmänkin.

”Maahanmuuttajat saavat/löytävät helpommin toisia maahanmuuttajia ystäviksi kuin suomalaisia.”

Syy siihen miksi näin on, saattaa olla se, että muutto Suomeen on maahanmuuttajia yhdistävä tekijä. He ovat samassa tilanteessa samaan aikaan ja käyvät kokemuksiaan ja tilannettaan yhdessä läpi.

”Also make friends with people who are foreign – you have better connections with them because of the stuff you are going through.”

Haastattelujen alun kysymyksissä kysyin vastaajilta (maahanmuuttajilta), onko heillä syntynyt ystävyysuhteita muiden ulkomailta Suomeen muuttaneiden kanssa. Kaikkien kolmen haastateltavan vastauksista tuli ilmi, että ystävyysuhteita muiden ulkomailta Suomeen muuttaneiden kanssa oli syntynyt. Toisille näitä ystävyysuhteita oli syntynyt enemmän ja toisille vähemmän.

”Yes, I have a lot of friends who come from abroad.”

Vastauksista kävi ilmi, että esimerkiksi monen vuoden ulkomailla asumisen jälkeen takaisin Suomeen muuttanut haastateltava totesi, että oli pystynyt muodostamaan ongelmitta ystävyysuhteita sekä suomalaisten että ulkomailta Suomeen muuttaneiden kanssa. Hän koki, että esimerkiksi koulussa muut ulkomailta tulleet ”pyörivät” ehkä hänen seurassaan enemmän kuin esimerkiksi muiden suomalaisten.

”Tosi hyvin on ollut. Tosi vastaanottavia ovat olleet. Mä oon kokenu sillai.”

Haastateltavista yksi oli juuri äskettäin muuttanut Poriin. Hän koki, että edellisessä kotikaupungissa hänellä oli enemmän suomalaisia ystäviä ja nyt taas Porissa asuessa hänellä oli enemmän ulkomaalaistaustaisia ystäviä.

”When I was in... (kaupunki Suomessa) I have more Finnish friends. And in Pori I have more foreign friends. I have two Finnish friends in Pori.”

Vaikka ystävyysuhteet suomalaisten kanssa olisivat jääneet vähäisiksi Porissa, haastateltavat kokivat myös positiivisena sen, että suomalaiset kuitenkin ottavat hyvin kontaktia ulkomailta muuttaneisiin.

”One man from my daughter school he tried to do little effort. He invited me to ice-hockey match... and I went to ice-hockey match with him last week. I’m not really interested in ice-hockey but I thought it was nice to go out and it was nice to him to ask me. So I went along.”

6.3 Ystävyysuhteiden muodostumiseen vaikuttavat tekijät maahanmuuttajien ja suomalaisten välillä

Haastateltavien kanssa keskustellessa kävi ilmi muutamia tekijöitä, jotka heidän mielestään saattavat vaikuttaa ystävyysuhteiden syntyyn. Suomen ilmasto voi olla haastava, yleensä talvella on pimeää ja kylmää, kun taas kesällä aurinkoista ja lämmintä. Yksi haastateltavista koki, että suomalaiset ovat todella erilaisia riippuen siitä, onko talvi vai kesä.

”... and weather. In the winter and summer Finnish people are totally different.”

Ilmasto saattaa vaikuttaa ystävyysuhteiden muodostumiseen niin, ettei esimerkiksi kadulla kohtaa ketään vaan ihmiset pysyttelevät vain sisällä omissa kodeissaan.

Kysyttäessä haastateltavilta, mikä saattaa vaikuttaa ystävyysuhteiden muodostumiseen, haastateltavat maahanmuuttajat korostivat myös omaa aktiivisuuttaan. Jotta ystävyysuhteita voisi muodostua, pitää, haastateltavien mukaan, olla itse

aktiivinen ja ottaa asioista selvää. Maahanmuuttajan ei tulisi jäädä vain sisätiloihin vaan esimerkiksi miettiä, mikä itseä kiinnostaa ja löytyisikö sitä kautta uusia ystävyysuhteita ja sosiaalisia verkostoja.

”Miten sä heittäydyt. Kysymys eniten siitä. Ja miten sä avaat suun. Paljon myös siitä kiinni, tarviiko toinen henkilö sitä. Tämä on mun mielestä se isoin juttu siinä. Molempien henkilöiden täytyy kaivata sitä seuraa.”

”Joku pointti täytyy olla, ei sitä voi olla vain kotona.”

”Jos et sä mee, niin ei sitte tapahdukaan mitään.”

”You have to do a little bit effort.”

Yhden vastauksen mukaan suomalaisen ja maahanmuuttajan olisi tärkeää löytää samat kiinnostuksen kohteet. Kun huomaa, että toinen on myös kiinnostunut samoista asioista, antaa se varmasti lisää keskustelunaiheita.

”Mutta kyllä se, että mitä on jutellut ihmisten kanssa, niin on tärkeää löytää ne samat kiinnostuksen kohteet. Pitää olla sellainen paikka, mistä löytää niitä ihmisiä, jotka jakaa niitä samoja asioita. Että jos on samanikäisiä lapsia tai samantyyppinen musiikkiharrastus tai kiinnostus musiikkiin tai kulttuuriin, että kun löytää vain ne oikeat paikat, missä tavata ihmisiä.”

”Nää ystävyysuhteet mitä mä tiedän maahanmuuttajien ja porilaisen välillä, on aika paljon täällä (Satakunnan Monikulttuuriyhdistys) solmittuja. Ystävyysuhteiden solmimiseen vaikuttaa aika paljon se, että ihmiset ovat samassa tilanteessa esimerkiksi täällä, jos on siinä tilanteessa, jos on esimerkiksi lapsia ja vanhemmat tuovat niitä sinne harrastuksiin esimerkiksi Family Club, joka on englanninkielinen kerho. Ja vaikka se on kohdistettu enemmän maahanmuuttajille, niin siinä on myös suomalaisia perheitä mukana.”

Jotta monikulttuurinen ystävyysuhteet voisi muodostua, se vaatii haastateltavien mukaan oikean paikan, oikean ajan ja oikean ihmisen. Pitää olla aktiivinen, mutta ei saisi myöskään lannistua, jos ei heti saa vastakaikua. Ikinä ei tiedä mikä kontakti luo sen ystävyysuhteen.

Ystävyysuhteiden muodostuminen saattaa haastateltavien mukaan olla kiinni esimerkiksi suomen kielen opettelusta. Haastateltavat kertoivat, että joissakin tilanteissa olisi hyvä osata suomea paremmin, koska keskustelut käydään yleensä

suomeksi. Lisäksi aika mainittiin yhtenä syynä, joka voi vaikuttaa ystävyyssuhteiden syntyyn. Suomalaiset tarvitsevat aikaa siihen, että he niin sanotusti tottuvat tiettyyn henkilöön ja avautuvat. Kuitenkin kun aikaa on kulunut, lopputuloksena voi olla loppuelämän ystävyyssuhde suomalaisen kanssa.

”...and time is the most important thing...”

”It takes so that they can trust... And when time goes we can have maybe a life-time friendship.”

Ystävyyssuhteiden muodostumiseen vaikutti haastateltavien mukaan niin maahanmuuttajan oma persoonallisuus kuin suomalaisenkin. Lisäksi aiemmat kokemukset ystävyyssuhteiden luomisessa ovat tietystä roolissa.

”Ne, jotka ovat onnistuneet siinä (kontaktien luomisessa), niin ne ovat aika aktiivisesti luoneet verkostoja, joiden kautta ovat löytäneet aina uusia ja uusia ihmisiä... se on tietysti myös kemia-kysymys, miten kemiat menee yhteen. Pitää olla tietenkin itekin aktiivinen, mutta siihen tietenkin vaikuttaa myös sellainen minkälaisia kokemuksia on alussa. Onko joutunut pettymään.”

6.4 Ystävyyssuhteiden muodostumisen haasteet

Suomen kieli vaikuttaa maahanmuuttajien elämään niin työpaikan, koulutuksen ja arjen asiointitilanteiden kautta. Mitä paremmin maahanmuuttaja osaa käyttää suomen kieltä, sitä vaivattomammin hän pystyy solmimaan sosiaalisia verkostoja. (Tarnanen & Suni 2005, 14.)

Pystyäkseen toimimaan ja selviytymään uudessa kulttuurissa maahanmuuttaja huomaa, että uuden kielen ja kommunikaatiotapojen oppimisella on suuri merkitys. Kommunikointitapaa ei voi oppia muuten kuin kommunikoimalla, yrityksen ja erehdyksen kautta. (Alitolppa-Niitamo 1993, 158.)

Haastateltavat maahanmuuttajat kokivat jonkin verran haasteita ystävyyssuhteiden muodostamisessa ja sosiaalisten verkostojen luomisessa. Kaikki kolme maahanmuuttajaa toivat esille suomalaisten ja maahanmuuttajien välisen kielimuurin.

Maahanmuuttajat toivoivat osaavansa paremmin suomea: parempi suomen kielen taito auttaisi heitä solmimaan syvempiä ystävyysuhteita.

”And then there are the language barrier of course. I don’t speak Finnish and I can understand but not too much.”

”I think the language is a big barrier... it would be the biggest barrier.”

Myös Porin murre saattaa vaikuttaa siihen, muotoutuuko ystävyysuhteita vai ei. Suomalaisten kynnys puhua englantia on korkealla. Toinen suomalaisista haastateltavista mainitsi, että suomalaiset osaavat kyllä puhua englantia, mutta eivät välttämättä uskalla.

”Porilaiset ovat kuitenkin yllättävän avoimia ja uteliaita. Mutta se, että miten se menis siitä eteenpäin, että oikeasti tutustuttais ja luodaan niitä ystävyysuhteita... Ehkä kuitenkin Porissa tää murre on niin vahva, että sekin voi olla siinä se yks tekijä, että jos puhutaan suomen kielellä, että varmasti ymmärretään toisiamme.”

”Monella suomalaisella on tosi hyvä sanavarasto, mutta tarvii sen rohkaisun, oli se sit minkäläinen vaan, puhua sitä kieltä.”

Osaltaan se, puhuuko maahanmuuttaja esimerkiksi hyvin englantia, saattaa vaikuttaa lisäksi ystävyysuhteiden muodostumisvaiheessa. Mitä jos maahanmuuttaja ei puhu hyvin suomea ja kokee myös englannin kielen haasteelliseksi? Yksi haastateltavista koki muun muassa, että kun keskustelun kieli vaihdetaan suomesta englantiin, suomalaiset ikään kuin jäätyvät eivätkä keksi enää puhuttavaa.

Kysyin haastateltavilta, millaisia ongelmia he ovat saattaneet kohdata ystävyysuhteita muodostettaessa. Yksi haastateltavista maahanmuuttajista sanoi, että ei ole kohdannut ongelmia, mutta tietyt kulttuuriset eroavaisuudet näkyvät suomalaisessa arjessa ja yhteiskunnassa. Toinen haastateltava kertoi, että on tottunut entisessä kotimaassaan ihmisten puheliaisuuteen ja ettei keskustellessa toisen kanssa ole hiljaista. Hänelle suomalaisten tietty hiljaisuus, joka on suomalaisille luonnollista, voi olla hänelle taas haastavaa.

”Vaikea keksiä välillä sopivaa aihetta, josta puhuisi. They are used to be in silence, they are so comfortable to be in silence. I don’t, I try to think something what I could say. If don’t have anything to say I feel that is very rude.”

”Silence for me could be challenging. Because in... (haastateltavan entisessä kotimaassa) everybody are so talkative... we are used to that there are so much people, everything is noisy... Here in Finland is quite different.”

Maahanmuuttajat, joilla on lapsia, kokevat että pystyisivät tutustumaan suomalaisiin lastensa kautta, esimerkiksi leikkipuistossa. Toinen suomalaisista haastateltavista kertoi, että yhden tapauksen mukaan, suomalaiset keskittyvät vahvasti lapsiinsa leikkipuistossa eivätkä välttämättä ehdi silloin seurustella toisten kanssa.

”Yksi esimerkki minkä muistan, niin porilaiset eivät ole ehkä valmiita, jos on lapset ja leikkipuistoissa, niin monet vanhemmat sitten haluaa leikkiä niiden lasten kanssa itse... perheiden laatuaikaa. Maahanmuuttajat taas kokevat, että se olisi hyvä tapa luoda kontakteja, mutta ei päästä siitä ”Heippa!”- tasosta pidemmälle. He ovat hyvin läsnä lasten tekemisessä eikä siinä tulla seurustelemaan niiden vanhempien kanssa vaan he seurustelee itse heidän omien lastensa kanssa. Että se on semmonen, jonka mä oon kuullu.”

Yksi haastateltavista totesi, että porilaiset eivät välttämättä tiedä, mistä keskustelisivat hänen kanssaan. Haastateltava sanoi, että ei ehkä ymmärrä sitä, mitä he häneltä haluavat ja miten hän voisi heille ystävyyttä antaa.

Haastattelija: *”Jos on suomalaisia ystävinä, niin millä tavoin sä oot heihin tutustunut?”*

Haastateltava: *”Mä luulen että se on vaikea, erityisesti porilainen, koska porilainen ei ole ’open’. Se on ystävällinen, mutta ei tiedä mitä puhuisi kanssani.”*

”I think is difficult for me to understand what they want and how I could give them friendship.”

Ystävyys-suhteiden koettiin jäävän ehkä pinnallisiksi, koska englannin kielellä ei välttämättä pääsisi niin lähelle suomalaista ja hänen ajatuksiaan. Kaksi haastateltavaa kuitenkin koki, että mitä enemmän aikaa kuluu ja mitä enemmän suomalaisen kanssa keskustele, niin sitä paremmin ystävyys-suhteiden pinnallisuudesta pääsee syvempään ystävyys-suhteeseen.

"The big one, that yes, many are superficial."

"You need to work with people, it can be superficial but it doesn't mean it always be like that way."

6.5 Ystävyys-suhteiden muodostumisen positiiviset puolet

Ystävyys- ja kaverisuhteilla on merkittävä vaikutus esimerkiksi yksilön identiteettiin, itsetuntoon sekä kotoutumiseen. Samalla uusi kieli omaksutaan myös helpommin ja nopeammin. (Talib & Lipponen 2008, 128.)

Kaikki kolme maahanmuuttajataustaista haastateltavaa halusivat saada enemmän suomalaisia ystäviä.

"Yeah, of course."

"Yeah, I'm open for any cool people!"

Yeah, I'm open for it."

Ystävyys-suhteiden muodostumisen positiivisia puolia olivat yhteiskuntaan sopeutuminen ja kulttuuriin tutustuminen. Suomalaisten ystävien avulla oli mahdollista oppia tuntemaan suomalaisia enemmän, heidän näkökulmiaan, tietojaan ja tapojaan. Maahanmuuttajat tunsivat ystävyys-suhteiden avulla olonsa kotoisammaksi uudessa kotimaassaan ja oppisivat niin sanotusti "maan tavoille".

"It's very important to have local friends, then you know the society."

"...Finnish friends helps me to find local system, what activities happen in the city."

"Auttaa minua. For example työkaverit. They are almost all middle-age but they give me life experiences."

Vastauksista kävi ilmi, että ystävyys-suhteiden muodostuminen koetaan tärkeäksi myös suomen kielen oppimisen kannalta. Suomalaisiin ja porilaisiin saadaan, vastaajien mukaan, muodostettua syvempi ystävyys-suhte, jos keskustelija osaa puhua jonkin verran suomea.

”In my company everybody speak English but you are not so close if you speak English.”

Ystävyys-suhteet tuovat sisältöä ja vaihtelua vapaa-aikaan. Sosiaaliset aktiviteetit auttavat jaksamaan arjessa. Maahanmuuttajataustaiset haastateltavat kertoivat, että olivat käyneet yhdessä suomalaisten kanssa muun muassa keilaamassa tai jääkiekko-ottelussa. Yksi maahanmuuttajista kertoi, että saattaa käydä välillä yhdessä työkavereidensa kanssa syömässä tai illallisella heidän luonaan.

”Mä menen joskus päivällinen tai illallinen yhdessä. Joskus jotain muita aktiviteetteja työkavereiden kanssa. And sometimes go to their home and have some dinner.”

6.6 Muita huomioita haastatteluista

Kysyin haastateltavilta maahanmuuttajilta, miten he kokivat, onko porilaiseen helppo tutustua. Suomalaisilta haastateltavilta kysyin heidän kokemuksiaan tästä. Vastauksista tuli ilmi, että toisten oli helpompi tutustua suomalaisiin ja toiset taas kokivat se vaikeammaksi. Yksi maahanmuuttaja mainitsi, että suomalaiset ovat todella ystävällisiä, mutta ujoja.

Haastattelujen vastauksissa sivuttiin myös jonkin verran suvaitsevaisuutta ja asenteita. Yhdessä vastauksessa mainittiin, että ehkä yhteisö ei toivota niin tervetulleeksi ulkomailta tulevia. Yksi haastateltava sanoi, että kokee entisen kotimaansa olevan avoimempi. Samalla kuitenkin tuotiin esille suomalaisten luonne ystävinä, he ovat lojaaleja ja luotettavia. Suomalaisista on tullut yhä avoimempia.

”Koen, että ihan helppo... Kyl mä porilaisista nään, että yllättävän avoimia porilaiset on kuitenkin, vaikka porilaisilla on se maine, että ollaan hirveän sulkeutuneita.”

”... Mä kuitenkin näkisin, että jotain muutosta on tapahtunut ja Porista on tullut kuitenkin avoimempi 2000- luvulla. Varsinkin nuoret. Ja mitä mä oon seurannut ihmisiä, niin positiivinen kiinnostus (maahanmuuttajia kohtaan) ja voi mennä sen rajan yli, että mikä on positiivista kiinnostusta ja mikä voi olla häiritsevääkin kiinnostusta. Mutta ei porilaisiin olisi se vaikeampaa tutustua kuin muihin suomalaisiin. Välttämättä kuitenkin.”

Vastausten mukaan, jos maahanmuuttaja haluaa tutustua suomalaisiin ja muodostaa sosiaalisia verkostoja, yksi tärkeä kanava voi olla mieluisan harrastuksen löytäminen. Kun löytää ne omat kiinnostuksen kohteet, kohtaa myös ihmisiä, joita kiinnostavat samat tekijät. Myös seurakunnan, kansalaisopiston ja eri yhdistysten roolia korostettiin ystävyysuhteiden muodostumisessa. Kaksi haastateltavaa mainitsi, että lisäksi Internetistä saattaa löytää uusia ystäviä.

Kommunikoimalla maahanmuuttajat ja suomalaiset pääsevät osalliseksi uusista ja erilaisista kulttuureista. Samalla suomalaiset auttavat maahanmuuttajaa pääsemään sisälle heidän kulttuuriinsa. (Alitolppa-Niitamo 1993, 158.)

Tulosten perusteella maahanmuuttajille on tärkeää, että ystävyysuhteita suomalaisten kanssa syntyisi. Monikulttuuristen ystävyysuhteiden muodostuminen on pohja myös maahanmuuttajan identiteetille. Haastateltavien mukaan maahanmuuttajat lisäksi kaipaavat lisää ystävyysuhteita suomalaisten kanssa.

”On tärkeää, että on samassa tilanteessa olevia ihmisiä eli toiset maahanmuuttajat, mutta ei identiteettiä voi rakentaa sille maahanmuuttajuudelle, ei välttämättä vie hirveän pitkälle eikä välttämättä ole sellainen hedelmällinen välttämättä. Kaikki, ketä olen tavannut, kaipaa suhteita porilaisiin ja suomalaisiin.”

Vastausten mukaan maahanmuuttajien tulisi olla pitkäjänteisiä ystävyysuhteiden suhteen. Myös porilaiset voisivat rohkeasti mennä mukaan eri yhdistysten toimintaan, joissa maahanmuuttajia voisi tavata. Yksi haastateltava totesi, että jos haluaa solmia ystävyysuhteita, tulisi olla myös itse avoin eri mahdollisuuksille.

”Keep doors open for a friendship.”

”You never know how friendships can grow.”

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Varmuus tehdä oma oppinäytetyöni koskien monikulttuurisuutta ja ystävyys-suhteiden muodostumista heräsi, kun tein opintoihin kuuluvan työharjoitteluni ulkomailla. Työharjoittelu toi jonkin verran kokemusta ulkomailla olosta opiskelijan näkökulmasta katsottuna sekä siitä, miten ystävyys-suhteita pystyy solmimaan lyhyessä ajassa, kun ei ole sitä tuttua sosiaalista verkostoa ympärillä. Työharjoittelua tehdessä totesin, että ystävyys-suhteiden muodostuminen riippuu juuri omasta aktiivisuudesta ja halusta tutustua uusiin ihmisiin. Tärkeää olisi mennä mukaan ja muistaa ne positiiviset puolet, joita uusista ystävyys-suhteista saa. Omien kokemusten ja haastattelujen tuomien vastausten mukaan integroituminen ja ystävyys-suhteiden muodostuminen maahanmuuttajilla tapahtuvat melkein samojen väylien kautta kuin suomalaisilla. Tosin maahanmuuttajilla korostetaan varmasti enemmän monikulttuurisuutta ja sen tuomia aktiviteetteja. Suomeen ulkomailta muuttavat otetaan hyvin huomioon erilaisten kotoutumisohjelmien kautta.

Tulosten mukaan yhteiskunnan ja kolmannen sektorin rooli ystävyys-suhteiden muodostumisessa on merkittävä. Yhteiskunnassa tarvitaan esimerkiksi jotain paikkaa tai yhdistystä, jonka avulla maahanmuuttajat ja suomalaiset voivat kohdata ja mahdollisesti ystävästyä. Juuri seurakunnan, urheiluseuran tai yhdistyksen kautta voi löytää ystävyys-suhteita. Myös työpaikalta tai opiskelujen ääreltä voi löytää yllättäen ihmisen, jonka kanssa on jotain yhteistä. Kunhan antaa vain ystävyydelle mahdollisuuden ja huomaa, ettei se ole esimerkiksi siitä riippuvainen mitä kieltä toinen puhuu tai mistä maasta hän on muuttanut.

Ystävyys-suhteiden muodostuminen riippuu niin yksilöstä itsestään ja hänen persoonastaan kuin siitä, millaisia ihmisiä kohtaa arjessa. Niin maahanmuuttajan kuin suomalaisenkin oma aktiivisuus ja halu ystävästyä merkitsevät. Tulosten mukaan ulkomailta muuttaneilla pitäisi olla jokin kontakti, joka saa heidät liittymään uuden kotimaansa yhteiskuntaan. Opiskelijat muodostavat ystävyys-suhteita muiden opiskelijoiden kanssa ja jos esimerkiksi koulussa on ulkomailta muuttaneita opiskelijoita, he ehkä saattavat liikkua omana ryhmänään. Samalla kuitenkin opiskelijan kautta pystyy kohtaamaan suomalaisia opiskelijoita.

Haastattelujen vastauksien perusteella voidaan todeta, että porilaisiin tutustuminen saatettiin kokea vaikeaksi, mutta samalla tuloksista kävi ilmi, että porilaiset ovat kuitenkin avoimia ja kiinnostuneita solmimaan ystävyysuhteita ulkomailta tulevien kanssa. Ystävyysuhteiden muodostuminen oli jonkin verran riippuvainen yksilöiden kielitaidosta. Lisäksi tuloksista kävi ilmi, että maahanmuuttajat kaipaavat ystävyysuhteita suomalaisten kanssa ja kokevat ne todella tärkeiksi.

Koin opinnäytetyöprosessin mielenkiintoiseksi ja ajatuksia herättäväksi. Alussa minulla oli hankaluuksia opinnäytetyön kokoamisessa. Mitä haluan sanoa opinnäytetyölläni ja mistä haluan kertoa. Haastavaksi koin myös aiheen rajaamisen. Omasta mielestäni teoriatietoa monikulttuurisuudesta ja maahanmuuttajista on paljon, joten oli vaikea rajata aihe siihen, mistä minun pitäisi kirjoittaa, jotta se liittyisi aiheeseen, mutta ei olisi kuitenkaan liian laajalta materiaalilta. Kirjoittaminen oli minulla myös säännöllisen epäsäännöllistä, välillä saattoi kulua kauankin, kun palasin taas opinnäytetyöni pariin. Tämän koin haastavaksi, koska silloin piti aina kerrata sitä, mistä olikaan kirjoittamassa. Kun kirjoitin säännöllisesti ja tasaisin väliajoin, tekstiä syntyi sujuvasti.

Koin opinnäytetyöni mielenkiintoisimmaksi vaiheeksi ehkä haastattelujen teon ja vastausten analysoinnin. Minua ilahdutti erityisesti se, että sain hyvin materiaalia haastatteluihini sekä erilaisista taustoista tulevia haastateltavia. Jokainen heistä antoi vastauksillaan uutta pohdittavaa ja haastatelusta jäi positiivinen mieli. Pysyinkin myös vertailemaan, miten maahanmuuttajat kokevat ystävyysuhteiden muodostumisen, entä miten sen kokee Suomeen pitkään ulkomailla asumisen jälkeen muuttanut paluumuuttaja sekä miten sitten suomalaiset näkevät ystävyysuhteiden muodostumisen maahanmuuttajien ja suomalaisten välillä. Haastatteluja analysoidessa huomasin, että olisin kuitenkin vielä enemmän voinut kysyä tarkentavia kysymyksiä. Lisäksi haastattelukysymyksissä maahanmuuttajille olisin voinut ehkä kysyä vielä syventävämpiä kysymyksiä.

Haastatteluja analysoitaessa jouduin pohtimaan myös miten saisin, haastateltavien erilaisista taustoista johtuen, mahdollisimman hyvin jokaisen mielipiteen esille ja mahdollisimman selvästi, ettei jäisi epäselvyyksiä sille, kuka haastateltava on sanonut mitään.

Opinnäytetyölleni asettamani tavoitteet täyttyivät hyvin. Sain muodostettua käsityksen siitä, miten maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot muodostuvat Porissa sekä ovatko maahanmuuttajat ja porilaiset muodostaneet ystävyysuhteita keskenään. Sain syvennettyä kokemustani monikulttuurisuudesta esimerkiksi tutkimusmateriaalin avulla. Huomasin myös, että haastatteluista tulleita vastauksia mainittiin keräämässäni teorian tiedossa. Omasta mielestäni olisin kuitenkin voinut vielä enemmän syventää teoriatietoa, jotta se olisi kulkenut niin sanotusti käsi kädessä tutkimustulosten kanssa.

Tulevaisuudessa pystyn varmasti hyödyntämään oppimaani sosionomina (AMK) työskennellessä esimerkiksi ymmärtäen eri kulttuureista johtuvien ominaispiirteitä. Samalla olen omaksunut uutta tietoa muun muassa sosiaalisuudesta. Koen, että tutkimus palvelee monikulttuurisuudesta kiinnostuneita sekä sosiaalialan työntekijöitä, jotka työskentelevät maahanmuuttajien parissa. Toivon, että opinnäytetyöstäni olisi hyötyä esimerkiksi eri kulttuureista kiinnostuneelle henkilölle, joka tarvitsee vielä rohkeutta mennä muun muassa yhdistysten toimintaan mukaan. Lisäksi opinnäytetyöni avulla olisi mahdollista huomata, että uusien ystävyysuhteiden luomiselle olisi arvetta yleisestikin.

Opinnäytetyötä tehdessä ja tuloksia analysoidessa, sain uutta pohdittavaa ja erilaisia näkökulmia tulevaisuutta varten. Opinnäytetyöni rajasin aikuisten maahanmuuttajien ystävyysuhteiden muodostumiseen. Tulevaisuudessa voisi tutkia sitä, miten tulokset muodostuisivat, jos ikäryhmä olisi eri. Lisäksi tuloksista kävi ilmi, että sekä maahanmuuttajat että porilaiset tarvitsevat rohkeutta toistensa kohtaamiseen. Mitä eri keinoja ja paikkoja voisi olla, jotta porilaiset ja maahanmuuttajat kohtaisivat ja ystävystyisivät? Miten he, jotka eivät välttämättä puhu suomea, mutta eivät välttämättä niin hyvin englantia, saadaan mukaan toimintaan? Miten omat asenteet vaikuttavat ystävyysuhteiden muodostumiseen? Näitä aiheita voisi varmasti olla mielenkiintoista tutkia ja kehittää tulevaisuudessa.

Monikulttuurisuus on siis kuin sekoitus omaa kulttuuria ja vierasta kulttuuria. Se ei toimi yksin, mutta sitten kun siihen lisätään jokin ainesosa, se onkin taas toimiva kokonaisuus. Kun maahanmuuttajat ja suomalaiset pyrkivät solmimaan ystävyysuhteita, tärkeintä olisi, ettei pelättäisi virheitä, vaikka esimerkiksi samaa

kieltä ei olisi. Olisi rohkeutta ja tietämys siitä, ettei ikinä tiedä kuinka ystävyys-suhteet voivat kehittyä. Ystävän voi löytää mistä tahansa.

”Mun mielestä tärkein olisi se, että silloin kun niillä on joku tapaaminen/juttelee jonkun kanssa, että ne kokee, että ne on hyväksytyjä. Sä oot tasapuolinen muiden kanssa. Ihmisenä”

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo, A. 1993. Kun kulttuurit kohtaavat – matkaopas maahanmuuttajien kohtaamiseen ja kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen. Keuruu: Otava

Edupoli www-sivut. 2015. Monikulttuurinen työyhteisö: monikulttuurisuus. Viitattu 1.5.2015. <http://www.estudio.edupoli.fi/moty>

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen www-sivut. 2015. Lähteenä Väestörekisterikeskus. Maahanmuuttajien määrä Satakunnassa 31.12.2013. Satakunnassa pysyvästi asuvien ulkomaan kansalaisten määrät vuosina 1999–2013. Viitattu 10.5.2015

<http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/58367/Ulkomaalaiset+31.12.2013.pdf>

Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 6. painos. Jyväskylä: Gummerus

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi

Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2013. Turvaverkko vai trampoliini: sosiaaliturvan mahdollisuudet. 6.-8. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Jandt, F. 2010. An Introduction to intercultural communication. Identities in a Global Community. 6. edition. SAGE Publications.

Kotouttaminen www-sivut. 2015. Työ- ja elinkeinoministeriön palvelu. Kotouttamislaki. Viitattu 11.5.2015. <http://www.kotouttaminen.fi>

Laine, K. 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. 1. painos. Keuruu: Otava

Lahikainen, A. & Pirttilä-Backman, A-M. 2000. Sosiaalipsykologian perusteet. 1. painos. Keuruu: Otava

- Laki kotoutumisen edistämisestä. 2010. 30.12.2010/1386. <http://www.finlex.fi>
- Liebkind, K. 2006. Kun kulttuurit kohtaavat. Teoksessa K. Liebkind (toim.) Monikulttuurinen Suomi: etniset suhteet tutkimuksen valossa. 3. painos. Helsinki: Gaudeamus, 13–27.
- Nyyti ry:n www-sivut. 2015. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Viitattu 25.4.2015. <http://www.nyyti.fi>
- Miettunen, S. 2015. Maahanmuuton tutkija törmäsi vihakuplaan. Satakunnan Kansa 9.5.2015, Uutiset, 18–19.
- MoniNet www-sivut. 2015. Monikulttuurisuus. Viitattu 1.5.2015. <http://moninet.rovala.fi>
- Mähönen, T. & Jasinskaja-Lahti, I. 2013. Etniset ryhmäsuhteet ja maahanmuuttajien akkulturaatio. Teoksessa T. Martikainen, P. Saukkonen & M. Säävälä (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Gaudeamus Oy, 247–261.
- Partio.fi www-sivut. 2015. Mitä monikulttuurisuus on? Viitattu 15.3.2015. <http://www.ohjelma.partio.fi/>
- Pöyhönen, S., Tarnanen, M., Vehviläinen E., Virtanen, A. & Pihlaja, L. 2010. Osallisena Suomessa. Kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino
- Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O. 2005. Saatteeksi. Teoksessa A. Rastas, L. Huttunen & O. Löytty (toim.) Suomalainen vieraskirja: Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Jyväskylä: Gummerus, 7-15.
- Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammi
- Talib, M. & Lipponen, P. 2008. Kuka minä olen? Monikulttuuristen nuorten identiteettipuhetta. Turku: Painosalama

Tarnanen, M. & Suni, M. 2005. Maahanmuuttajien kieliympäristö ja kielitaito. Teoksessa S. Paananen (toim.) Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Tilastokeskus. Helsinki: Edita Prima Oy, 9-21.

Uusikylä, P., Tuominen, A., Reuter, N., & Mäkinen A. 2005. Kannattaako kotoutumiskoulutus? Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen arviointi. Työpoliittinen tutkimus 267. Helsinki: Hakapaino

Terveyskirjaston www-sivut. 2015. Sosiaalisuus. Viitattu 28.4.2015.
<http://www.terveyskirjasto.fi>

Väestöliiton www-sivut. 2015. Maahanmuuttaja. Viitattu 23.4.2015.
<http://www.vaestoliitto.fi>

KYSYMYKSET MAAHANMUUTTAJILLE SUOMEKSI

1. Mistä olet kotoisin?
2. Kauanko olet asunut Suomessa?
3. Sinun ”sosiaalinen verkkosi”? Onko sinulla ystävänä muita, jotka ovat muuttaneet Suomeen muualta?
4. Oletko ystäväystynyt suomalaisten/porilaisten kanssa?
5. Jos olet, millä tavoin? Mitä kautta olet saanut suomalaisia ystäviä? Onko ollut helppoa, vaikeaa yms. saada ystäviä suomalaisista?
6. Jos et, niin miksi et? Kaipaisitko ystävyysuhteita suomalaisten kanssa? Mitä ongelmia/haasteita olet kohdannut ystävyysuhteiden muodostamisessa?
7. Miksi olet saanut luotua ystävyysuhteita (oma osallistuneisuuden ja aktiivisuuden merkitys)? Jäävätkö ystävyysuhteet pinnallisiksi (miksi)?
8. Mikä merkitys suomalaisten kanssa olevilla ystävyysuhteilla olisi sinulle?
9. Jos et ole ystäväystynyt suomalaisten/porilaisten kanssa, niin millaista apua kaipaisit tähän?
10. Jos olet ystäväystynyt suomalaisten/porilaisten kanssa, niin mitä neuvoja antaisit niille jotka eivät ole ystäväystyneet?

KYSYMYKSET MAAHANMUUTTAJILLE ENGLANNIKSI

1. Where do you come from?
2. How long have you lived in Pori?
3. Your friendships – do you have friends who come from abroad? (your social connections)
4. Have you got friends who are Finnish? Do you have made friends with people who come from Pori?
5. If you have –why? Has it been easy, difficult etc. to make friends?
6. If you haven't –why? Do you want to have friends who are Finnish? What kind of problems you have experienced?
7. Why have you made friends with Finnish people? (your own activity) Are friendships maybe superficial (why?)
8. What kind of meaning it would be if you have Finnish friends?
9. If you don't have friends who are from Finland what kind of help or advices you want for that?
10. If you have friends who are from Finland what kind of advices you give for somebody who doesn't have?

KYSYMYKSET SUOMALAISILLE HAASTATELTAVILLE

1. Miten maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot muotoutuvat yleisesti? Kerro kokemuksistasi.
2. Ovatko he paljon tekemisissä muiden maahanmuuttajien kanssa/ onko heillä ystävyys-suhteita porilaisten/suomalaisten kanssa?
3. Miten koet, onko maahanmuuttajan helppo tutustua porilaiseen?
4. Miksi on/miksi ei?
5. Mitä ongelmia he kohtaavat ystävyys-suhteiden muodostamisessa porilaisten kanssa? Vai onko ongelmia?
6. Mitä kautta he muodostavat ystävyys-suhteita? Yleisesti: esimerkiksi Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen kautta, opiskelijat koulun kautta, työn...?
7. Mitä kautta he muodostavat ystävyys-suhteita porilaisten kanssa?
8. Mikä ystävyys-suhteiden muodostamiseen/muodostumiseen vaikuttaa?
9. Kaipaavatko maahanmuuttajat ystävyys-suhteita porilaisten/suomalaisten kanssa? Mitä positiivista se toisi heidän elämäänsä?
10. Miten maahanmuuttajat voisivat tutustua porilaiseen, mitä neuvoja antaisit?